

	slov. šola	ital. šola
Barkovlje	409	212
Bazovica	306	—
Katinara	360	—
Sv. Ivan	630	460
Opčina	426	—
Prosek	396	—
Rojan	560	572
Sv. Križ	317	—
Škedenj	810	413*
Třebče	169	—

Najmočnejša slovenska šola je v Škedenju, najmočnejša italijanska šola je v Rojanu. Slov. ljudske šole spodnje okolice (Barkovlje, Rojan, Sv. Ivan, Škedenj) štejejo skupno 2409 učencev proti 1657 učencev ital. ljudskih šol v istih krajih.

II. Izvajanja.

Ker so slov. ljudske šole leta 1911.—12. šteje 4221 vpisanih učencev in ital. ljudske šole pa 1509 vpisanih učencev, znaša prirastek prvih v pravkar minolem šolskem letu 162 otrok, drugih pa 148 otrok. Vidimo takoj, da italijanske ljudske šole v trž. okolici nesorazmerno hitreje napredujejo (z ozirom na število učencev) od slovenskih.

Napredovanje v letih tega desetletja kaže sledeča razporednica:

Bilo je vpisanih učencev:

	v slov. lj. šole	v ital. lj. šole
1910.—11.	3962	1382
1911.—12.	4221	1509
1912.—13.	4383	1657

Ker so ital. lj. šole le v spodnji okolici, naj kaže sledeča tabela napredovanje teh naproti spodnje okoliškimi slov. ljud. šolam:

	slov. šole	ital. šole
	spod. okolice:	
1910.—11.	2169	1382
1911.—12.	2319	1509
1912.—13.	2409	1657

Minolo šolsko leto je znašalo število v ital. ljudski šoli vpisanih učencev nad dve tretjini števila v slov. spodnjeokoliške šole vpisanih, dočim ni v začetku leta stoletja (1900—1901.) znašalo niti polovice, ker bilo je tedaj vpisanih v ital. šole 587 učencev, v slovenske spodnjeokoliške pa 1376. Sicer slov. ljud. šole konstantno napredujejo, a ne v isti meri kakor ital. okoliške ljudske šole.

V glavnem nam dve dejstvi razjasnjeta ta fenomen:

1. izseljevanje slovenskega učenca v mesto;

2. priseljevanje italijanskega življa v okolico.

Potreba po obsežnejši naobrazbi, ki mu je okoliška ljudska šola ne more več dati, sili slovenskega učenca, da pred časom zapusti domačo šolo in jame obiskovati razne državne, občinske in zasebne šole v mestu. Navadno se ta obisk omejuje le na par let, do konca šolske obveznosti. Koliko bi vsem tem otrokom bilo ustreženo z meščansko šolo, ki bi jim poleg drugih udobnosti podala tudi v sebi zaokroženo naobrazbo! Tako bi tudi naše okoliške šole ne prišle že po tretjem in četrtem šolskem letu ob svoj najboljši material, kakor se sedaj dogaja.

Kar se tiče priseljevanja italijanskega življa v spodnjo okolico, je to pojav, ki se ustavi ne da, kakor se ne da ustaviti priseljevanje slovenskega življa v mesto. Ali če najde ital. sodeželan v vsaki vasi spodnje okolice svojo ital. ljudsko šolo, ne najde je slovenski v vsakem mestnem okraju, ker slov. ljudske šole C. M. družbe ne zadoščajo ne po številu ne po razsežnosti prostorov. Klic po vladni pomoči dosedaj, izven podražavljenja par učiteljev družbe C. M., ni imel posebnega uspeha. Rešitev sloni le v sporazumljenju obeh narodnosti. Ali pri sedanjem divljanju nacionalnega boja na kaj sličnega ni niti misliti.

Sklepno ob tej priliki še par besed na naslov trž. slov. učit. društva. Društvo ima dva odseka: socialni in šolski. Je li prvi že pričel s proučevanjem socialnih razmer naše spodnje okolice osobito, in je li drugi pričel s proučevanjem, v koliko vplivajo in bodo vplivale te razmere na razvoj našega sodelnega in bomočnega šolstva? Nekoč nas bodo mogoče vprašali za svet. Je li homo mogli podati točen odgovor?

F. Plemič.

Narodna prosveta na Ruskem.

V Petrogradu se je vršil velikanski vseruskij kongres Narodne prosvete. Na kongres je prišlo 6200 učiteljev — od teh 2000 prav s Kavkaza. Zborovali so v petrogradskem »Narodnem domu«. Izkazalo se je po statistiki, da plačuje država za

* Leta 1904.—05. je znašalo število otrok italijanske šole v Škedenju 330; slov. istotam pa 439!!

šole 80,222,000 rubljev (31% vseh izdatkov), dočim je leta 1870. plačevala le 7:5%. Leta 1910—11. je bilo v 34 gubernijah 2,945 ljudskih šol z 54,296,000 učenci in 17,834.107 učenkam. Na shodu je jako primerno govoril O. Ornatkij, ki je rekel tako-le: »Z najvišjega prestola je bila izražena potreba reorganizacije ruskega življenja na podlagi novih nazorov. V ta namen je predvsem potreba prosvete med ljudstvom. V tem imajo prvo nalogo narodni učitelji.« — Kongres je razreševal razna važna šolska in prosvetna vprašanja.

Plače ljudskošolskega učiteljstva v Avstriji.*

Št.	Mesto, ozroma dežela	Plača v 40 letih kron	Povprečna plača enega leta
1	Dunaj	162 640	4 046
2	Galicija I. razred	116 450	2 911
3	Tirolsko I. razred	116 300	2 907
4	Trst	113 300	2 832
5	Solinograško (glavno mesto)	110 780	2 769
6	Dolenja Avstrija	106 100	2 652
7	Gradec	104 080	2 604
8	Galicija II. razred	103 750	2 593
9	Tirolsko II. razred	103 250	2 581
10	Isira	96 780	2 419
11	Predariško	96 200	2 409
12	Bukovina	94 960	2 374
13	Solinograško	92 980	2 324
14	Štajersko I. razred	92 680	2 317
15	Češko	91 800	2 295
16	Slezija	91 360	2 284
17	Tirolsko III. razred	90 850	2 271
18	Morava	88 200	2 205
19	Koroško	87 060	2 175
20	Galicija III. razred	86 950	2 148
21	Štajersko II. razred	85 080	2 127
22	Tirolsko III. razred	82 350	2 058
23	Gorenja Avstrija	81 500	2 037
24	Goriško in Grediščansko	81 700	2 017
25	Dalmacija I. razred	80 300	2 007
26	Štajersko III. razred	77 480	1 937
27	Dalmacija II. razred	73 300	1 832
28	Galicija IV. razred	71 650	1 791
29	Dalmacija III. razred	66 300	1 657
30	Kranjska	60 000	1 500

Češki in nemški učitelji na Češkem so sklenili sklicati veliko manifestačno zborovanje, ki bodo na nem sklenili pasivno resistenco, če se do 1. februarja t. l. učiteljske plače ne povišajo.

Nemško šolstvo v Gorici.

Nekako vajeni smo že krivic, ki nam jih zadaja dan za dnem nemški sosed, pa bodisi že na gospodarskem, političnem ali šolskem polju. Mnogo so pisali o naši nemški gimnaziji; storili so nam krivico, ki kaže jasno kakor beli dan, da nemstvo razširja v naših krajih le vlada in to z največjo skrbjo. V naslednjih vrsticah pa hočem podati sličico nemškega ljudskega šolstva v Gorici ter hočem za trenotek odgrniti krinko z obraza nemškega mecena — naše vlade! Opomniti pa moram že naprej, da te krivice niso nove, menda že kmalu porečejo, da je to stara nemška posest.

Preden se je naselil v Gorici Schulverein, je vzdrževala vlada utrakvistično vladno na c. kr. ženskem učiteljsko ter pripravnico za nemško realko in gimnazijo. Če že ni bil pouk povsem v materinem jeziku, so bili tam nameščeni vsaj naši učitelji, ki niso navdajali dece z nemškim duhom.

Z novo železnico pa se je pripeljal sem tudi Schulverein; menda se je zdelo vladni c. kr. vladnici premalo nemška, imeti je hotela tako šolo, kakor kje v Lincu. Na Senenem trgu in v bližini kolodvora so sezidali šolski poslopji. Nemški pajek je razpredel svoje mreže. Šole so se hitro napolnile z vsakovrstnimi otroki, dobile so pravico javnosti, in tedaj se je pričela kupčija za vlado. Za kandidatnje ni bila več dobra lastna vladnica na učiteljsko, odkazali so jim šulferajnsko šolo, seve proti oškodnini. Da ta oškodnina ni tako majhna, se vidi takoj: Vseh razredov šteje Schulverein v Gorici 13, od teh je 11 podržavljenih in le dva sta še privatna. Utegne kdo oporekati: Imajo dosti otrok in ker jim ni občina preskrbela šole, je bila v to primorana država. Sodite pa sami: Ia. razred ima 33 otrok, Ib 31; IIa 46; IIb 35; IIIa 46, IIIb 35; IVa 46, IVb 27; V. 53 in VI. (deški) 33. Razred I. Ib., in IIIb. so nastavljeni pri drž. kolodvoru, via delle Officine. Dalje imajo še trirazredno meščansko šolo za deklice: I. raz. 17; II. 11; III. 15. Podržavljeni so vsi raz-

redi razen IVb. in VI. Sedaj pa pomislimo, koliko otrok ima »Šolski Dom«, »Mali Dom« in »Novi Dom« ter »Narodna šola« na Blančah in koliko je tam razredov podržavljenih! — Nobeden! —

In pa kakšni Prusi hodijo v te šole! Ia., IIa., IV., V. razreda, potem v paralelakah pri državnem kolodvoru! Na nemški meščanski šoli (dekliški) na Piazza Bertolini! Tako v I., II., III. razredu!

In mislite, da je vlada s tem, da je prevzelo naučno ministrstvo celo šolo, razen dveh razredov, še zadovoljna? O, kaj še. Schulverein ima pravico oddajati učiteljska mesta, in s tem je zagotovljeno, da bodo vedno le Nemci učiteljevali na tem zavodu.

Ni še dovolj, še eno: Kakor sem že omenil, plača država vse tri učitelje na šul. šoli pri drž. kolodvoru. Schulverein nima s to šolo niti 200 K stroškov na leto, vendar so se pa zmislili v Trstu še eno: od l. 1909. nakaže vsako leto ravnateljstvo c. kr. drž. železnice tej šoli letne podpore v znesku 4000 K z ozirom na to, da so v tej šoli tudi železničarski otroci! Tudi v »Narodni šoli« na Blančah je čez 70% železničarskih otrok, pa vprašajmo, koliko so že neki tam dobili? Nič!

Nehajmo že enkrat biti oni dobri, gostoljubni Slovenci ter povzdignimo svoj glas tja do Dunaja z zahtevo: Dajte nam, kar je našega! Slovenski davkoplačevalci se že naprej boje, če bi se naši poslanci kdaj zmotili in hoteli kdaj poboljšati našemu učiteljstvu borno plačo, nihče se pa ne gane, ako dobi med nami kar 11 salcburških učiteljev boljše državna mesta!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo ima svoj občni zbor v nedeljo, 25. januarja 1914, ob pol 3. uri pop. v Velenju.

Vzpored: 1. Dopisi. 2. Poročilo tajnika in blagajnika. 3. Volitve. 4. Slučajnosti.

Tovariši! Stanovska zavest zahteva, da pridete vsi!

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje 1. februarja t. l. ob eni uri popoldne v Šmarji s sledečim vzporedom:

1. Zapisnik.
 2. Dopisi.
 3. Poročilo tajnika in blagajnika.
 4. O elektriki — podava tovariš Zidar.
 5. Volitve.
 6. Slučajnosti.
- K obili udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za Celjski okraj je imelo 6. prosinca svoj 44. občni zbor, ki ga je otvoril predsednik tov. Brinar. V lepem nagovoru je pozdravil navzoče in jim želel veselo novo leto. Tov. Gradišnik je poslal pismene pozdrave v smislu, da bi bile vezi tovariške tudi v novem letu iskrene — in daroval lepo vsoto v društvene namene.

Pred občnim zborom se je razpravljalo o društvenih zadevah. Prijavila sta prastop K. Pečar in Schmid iz Sentpavla, kar se je vzel z odbradanjem na znanje. — Prečitala se je okrožnica Zveze, ki zadeva pobiranje prispevkov za obrambni sklad. — Za Zvezino zborovanje od 6. do 8. septembra v Pulju so se izvolili delegati: tt. Brinar, Černež, Jelovšek, Pristovšek, Voglar, Vrečar, Wudler; namestniki: tt. gospa Jelovškova, Wudlerjeva; gdčne. Lillegova, Vidalijska, Sadnikova; tt. Petriček in Sivka. — Tov. predsednik je poročal o Zavezinem občnem zboru — o stanju Zavezinih listov in njih saniranju. Kot poverjenik Šol. Matice poroča isti, da šteje ta okraj 36 naročnikov.

Za tem so prišla poročila funkcionarjev: društvo šteje 83 pravih članov in 2 častna. — Društvenine je marljiva gospa blagajničarka nabrala 375 K; gotovina znaša 629 K 63 h.

Na novo se naroči društvo na Socialno Matico. Predsednik govori v svojem poročilu o moralnem stanju društva, o medsebojnem podporanju in dolžnostih odbora in članstva. Zahtevati od enega, da bi ugodil vsaki želji, je preveč; dolžnost vsakega člana je, da skrbi za prospeh organizacije; le kolikor moreš in storiš sam, zahtevaj od drugih, bodimo strogi napram samemu sebi, prizanesljivi napram drugim, in moralni uspeh ne bo izostal.

Pri volitvah se je pokazal sledeči rezultat: preds. t. Brinar, podpr. t. Petriček, blag. t. gospa Brinarjeva, taj. t. Sevnik, pevovodja t. Čulek, knjiž. t. Gobec, odbor. t. Černež in Sivka.

Prihodnje zborovanje je prvi četrtak v sušču.

Ob koncu se je še debatiralo o vprašanju: ali smejo tudi učiteljice poučevati v višjih razredih? Mnenja smo bili, da je marsikaka tovarišica celo na mestu v ome-

njenih razredih in da je obstoječa splošna določba skoro da poniževalna za tovarišice.

Učit. društvo za brežiški in sevnški okraj je imelo svoj občni zbor dne 6. prosinca 1914 na Vidmu. Navzočih je bilo 25 članov. Kot gost je prisostvovala zborovanju tovarišica Runovčeva iz Vidma. Društvu sta pristopila tovariša Vutkovič Josip iz Artič in Šentjerc Ferdo iz Sromelj. Po pozdravu, v katerem omenja hvalevredno disciplino ter ugled, ki si ga je pridobilo društvo v organizaciji, otvori predsednik občni zbor, bodreč člane k vztrajnosti na začrtani poti. Vzame se na znanje dopis Zveze. Tov. predsednik poda še nekaj pripomb v Bundovi seji 23. novembra 1913, ki nam naj služijo v pojasnilo glede raznih protislovij in napadov zlasti v nemških listih. Tov. Jamšek predlaga, da se izreče tov. Otterju pismenim potom priznanje in zahvala za njegovo delovanje, kar se sprejme enoglasno.

Tov. predsednik poda obširno poročilo o društvenem delovanju minulega leta. Društvo je zaključilo svoje 41. leto. Štelo je 54 rednih, 5 podpornih in 1 čast. člana — skupaj 60 članov. Število članov se je proti lani nekoliko skrčilo. V procentih znaša število članov 69.86% vsega učiteljstva obeh okrajev. Društvenih zborovanj je bilo 5. Navzočih je bilo povprečno pri vsakem zborovanju 27.6 članov. Vseh zborovanj se je udeležilo 11 članov. Nobelega zborovanja ni posejilo 10 članov. Kot del skupne organizacije štaj. učiteljstva je tudi naše društvo osredotočilo svoje delovanje na ugodno rešitev gmočnega vprašanja in tako pripomoglo po svojih močeh k delnemu uspehu.

Vzame se na znanje poročilo blagajničarke.

Prihodnje zborovanje se vrši 1. sušca 1914 v brežiški okolici.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 1. februarja t. l. točno ob 10. uri dopoldne v šoli v Gornjemgradu. Razen navadnih vzporednih točk pride na vrsto predavanje Ivana Kelca o »Slovanstvu in njegovi bodočnosti s posebnim ozirom na šolstvo«. Po nalogu Zaveze naj se trudoljubivi in večji pripravijo za kak referat znanstvenega, pedagoškega in metodiškega, šolsko-politiškega ali gospodarskega zadržaja, ki bi prijal kot referat na Zavezinem zborovanju letos v Pulju. Pri vseh temah, predlogih in nasvetih naj si dotični tovariši sestavijo kratke stavke in teze, na katere se pozneje lahko sestavi celotno predavanje. Zaveza naroča tudi, naj društveniki premišljajo in stavijo pri društvenih zborovanjih nasvete, kako bi se naj povzdignilo gmočno stanje Zavezinih listov, posebno »Popotnika« in »Učiteljskega Tovariša«. Društveniki naj se blagovolijo o tem kolikor mogoče temeljito pripraviti ter poročati pri zborovanju, h kateremu na zgoraj navedeni dan in kraj najvljudneje vabi vse člane odbor.

Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo dne 6. pros. t. l. na Zidanem mostu po že objavljenem vzporedju. Zborovanje, ki je bilo obenem prvo v tem letu, je pokazalo, da smo si vendar enkrat edini v mislih in delu, ter da ne gre rok križem držati, kjer drugi delajo in se bojujejo za celokupni dobrobit.

Radosten je bil tokrat predsednikov pozdrav, in radostno, odkritosrčno je bilo njegovo voščilo za novo leto, zakaj poslušale ga niso samo stene, ampak častno število štiridesetih pravih, marljivih članov in šest gostov. Obilen poset je bil dokaz iskrene kolegialnosti in stanovske zavednosti ter potrditve dejstva, da čim več nas je, tem večji pogum — tem gotovejši uspeh.

Med drugimi pozdravili smo v svoji sredini tudi našega starega prijatelja iz »Avant-Garde«, tov. Gradišnika, ter gospo A. Kolnikovo in M. Jurčevico, učiteljico iz sosednje dežele, kakor tudi gospice Vorschützovo, Webrovo in Gmusovo. K društvu se pristopilo trije člani v osehah tovarišice P. Sušnikove in tovarišev Krpača in Laubiča.

Točke dnevnega reda so se po vsestranski živahni debati ugodno rešile. Ne-rešena je ostala le 5. točka dnevnega reda: Poročilo tov. Petroviča o »Widrovem berilu« kontra tov. Šegulu o »Kruščevi čitanki«. Zaradi pomanjkanja časa pride ta točka kot tretja na dnevni red prihodnjega zborovanja. Zanimivo, a obenem žalostno je bilo poročilo tov. predsednika glede naših stanovskih listov in Mohorjeve družbe. Tovariši! Na nas je, ali nam ostanite ti dve točki še nadalje Ahilova peta!

Tajnikovo kot blagajnikovo poročilo se vzame na znanje. Pregledovalcem računov in blagajne se izvolita tov. Petrovič in Zupančič, ki račune pregledata in izjavita, da so v najlepšem redu, na kar se dá tov. blagajniku absolutorij.

* Iz priloge »Hrv. Učiteljskega Doma«; izdal »Savez hrv. učit. društava«, sestavil Josip Binički, rav. učitelj v Nikincih. Ured.